

Rijksoverheid

Universiteit
Leiden

KPO Kindcentrum
Jeroen Bosch

Preadvies Machteld Claessens

Over de autonomie van
onderwijsorganisaties in relatie tot
een 'gerichte' en 'genormeerde'
bekostiging

OVERHEID EN ONDERWIJS: RECHTSVERHOUDINGEN OP DRIFT?

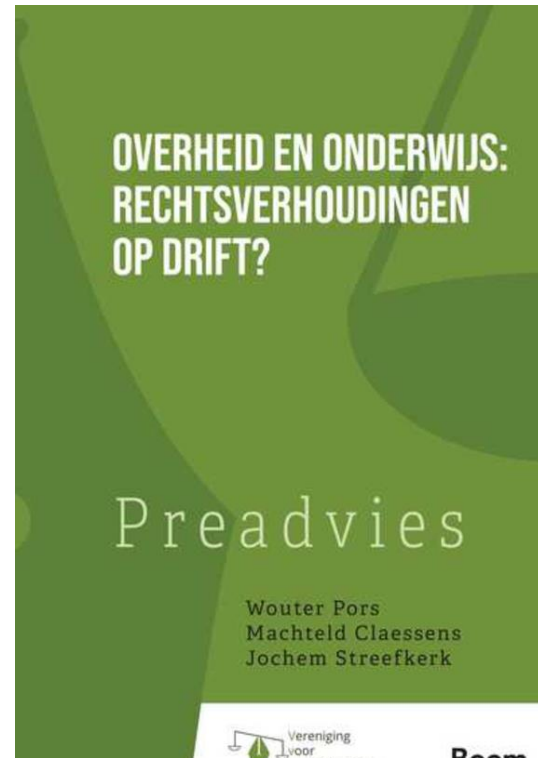
Preadvies

Wouter Pors
Machteld Claessens
Jochem Streefkerk

NEDERLAND

Onderwijsorganisaties positioneren zich in bepaalde mate autonoom jegens de overheid. Tegelijkertijd zijn zij financieel afhankelijk van diezelfde overheid. Ik onderzoek de vraag hoe de soms botsende belangen van autonomie en overheidsinvloed in die financieringsrelatie te waarborgen.

Wie ben ik?

Stibbe

Rijksoverheid

Een nieuwe sturingsfilosofie

‘Herijking van het
besturingsmodel’

‘Betrokken overheid’

‘Nieuw financierings-
instrument’

‘Gerichte bekostiging’

‘Genormeerde
bekostiging’

‘voorwaarden’

Aanleiding

‘Scenariobrieven’

18 april 2023 en

5 april 2024

(funderend

onderwijs)

Kamerbrief

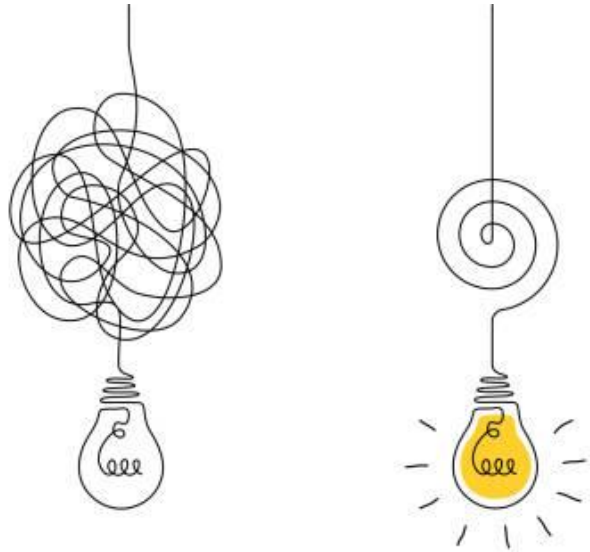
8 september 2023

(MBO/HO)

Omwille van onderwijskwaliteit en kansengelijkheid is een betrokken overheid nodig. Overheidssturing is gerechtvaardigd.

Er zijn nieuwe bekostigingsvormen in aantocht en de overheidsfinanciering wordt bewuster als een ‘stok achter de deur’ ingezet, voor naleving door onderwijsorganisaties van meer en aangescherpte wettelijke onderwijsnormen.

Probleem- en vraagstelling

Vraagstelling

Wat betekenen de *voorgestelde* nieuwe financieringsvormen van onderwijs voor de autonomie van onderwijsorganisaties, indachtig ook het belang van overheidssturing?

Probleemstelling

De brieven beantwoorden deze vraag niet. Dit is wel nodig voor een weloverwogen afweging over de (financiële) relatie tussen overheid en onderwijsorganisaties.

Autonomie dient een doel en is juridisch gewaarborgd

Betekenis

Autonomie is een vorm van zelfbestuur, die zich in het onderwijs uit in o.m. pedagogische/onderwijskundige en financiële vrijheid – afgebakend door regels van overheidswege.

Een meerledige ratio

1. Autonomie bevordert de 'wezenskenmerken' van het onderwijs: deugdelijkheid, pluriformiteit, toegankelijkheid continuïteit. Het onderwijs fungeert als katalysator voor het bereiken van maatschappelijke doelen.
2. Autonomie draagt bij aan het waarborgen van individuele vrijheden die in de Grondwet zijn verankerd.

Juridische waarborging

Autonomie geniet, direct en indirect, juridische bescherming, zowel verdragsrechtelijk als constitutioneel.

Verandering in overheidsbekostiging: van een faciliterend instrument naar een sturingsinstrument van de overheid

Lumpsumbekostiging

Vrij besteedbaar, binnen de grenzen van rechtmatigheid en doelmatigheid.

Gerichte bekostiging

Een mengvorm van bekostiging en subsidie.

Vijf contouren:

1. Ambtshalve toekenning
2. Structureel
3. Voorwaardelijk
4. Rol voor de schoolleider in de financiële relatie tussen overheid en onderwijsorganisatie
5. Gedetailleerdere verantwoording

Genormeerde bekostiging

Basis in het conceptwetsvoorstel sHRM

Een wettelijke binding van het schoolbestuur aan een maximum waaraan het de lumpsumbekostiging voor een bepaald doel mag besteden.

Een betrokken overheid so
far so good, maar wat als...?

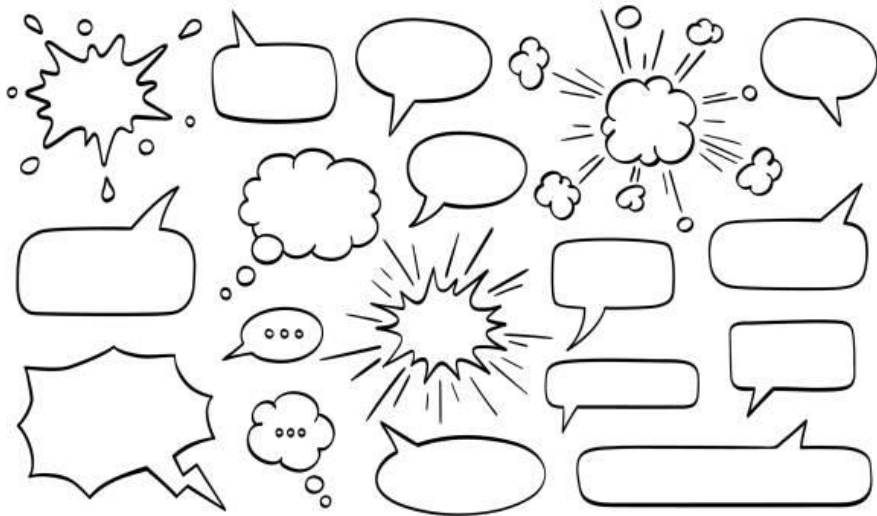

“De nieuwe bekostigingsinstrumenten zullen de bestaande lumpsumbekostiging deels vervangen en de bestedingsvrijheid van onderwijsorganisaties beperken. De overheid zal dichter op het onderwijs komen te staan door voorwaarden te stellen aan de bekostiging en strenger te controleren op de besteding ervan. Dit zal de autonomie van onderwijsorganisaties inperken, wat kan leiden tot discussies en procedures.

De nieuwe sturingsfilosofie moet zorgvuldig worden overwogen om te voorkomen dat de bekostigingsinstrumenten voor oneigenlijke doelen worden gebruikt. Het is belangrijk dat de fundamentele juridische aspecten in het politieke debat worden meegenomen om een toekomstbestendige, rechtstatelijke bekostigingsrelatie te waarborgen.”

*bron: Leya

Stellingen

Autonomie

Autonomie is een instrument dat het onderwijs beschermt tegen potentieel oneigenlijke bedoelingen van de overheid.

Overheidssturing

Overheidssturing is nodig om te voorkomen dat de autonomie van onderwijs wordt misbruikt.

Kwaliteit van regels en informatievoorziening

De kwaliteit van regels en informatievoorziening draagt bij aan een bestendige (juridische) verstandhouding en het onderling begrip tussen overheid en onderwijsorganisaties.